

Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programja

A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjában a program megvalósítása során a Németh László Gimnázium és Általános Iskola kollégiummal közösen veszünk részt.

Az AJKP-ban résztvevő pedagógusok kiválasztásakor a kollégium törekszik arra, hogy az AJKP megvalósításába bevont pedagógusok képzettsége és kompetenciái összességében alkalmasak legyenek az e jogszabályban leírt széleskörű pedagógiai tevékenységrendszer megvalósítására.

1. A pedagógiai rendszer kialakításának helyi előzményei

A kollégium a Tanyasi Tanulók Otthonának örököse. Az alapítók az 1930-as években a város külterületein élő, a beiskolázás lehetőségeiből kirekesztődött gyermekeknek — akkor korszerű, sőt a kort megelőző elképzelésekkel — a középiskolai intézményrendszerbe történő, pedagógiai és szociális integrálását tűzték célul.

A Németh László-i modell lényege is a társadalmi esélykülönbségek kiegyenlítése a tudás, a művelődés és a klasszikus európai értékeken nyugvó személyiségformálódás által; ennek kísérleti terepe a Cseresnyés-kert.

Az Arany János Kollégiumi Programba való bekapcsolódás tehát a Cseresnyés Kollégium eredeti hagyományainak a mai viszonyokra való átfogalmazását segíti koncentrált szakmai és finanszírozási feltételek mellett.

2. A pedagógiai rendszer alapvető céljai

A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programja (a továbbiakban: AJKP) sajátosságai:

- A tanulmányi eredményesség javítását nem a tanulási képességek és készségek adottságszerű oldaláról (felzárkóztatás, tehetséggondozás), közelíti meg, hanem a társadalmi környezetből adódó hátrányok felől; a személyiségstruktúrának megfelelő, differenciált, egyéni fejlesztését tűzi célul.
- Komplex intézményi programot feltételez az iskola és a kollégium szoros együttműködésére építve.
- Komplex szakmai háttér kialakítását támogatja a tanulási és szociális kompetenciák együttes fejlesztése érdekében.
- Támpontokat kínál és tapasztalatszerzése ad alkalmat az egyéni fejlesztés módszereinek és eszközeinek biztosításával, amelyek a résztvevő intézmények számára hasznosíthatók lehetnek a célcsoporton kívüli tanulói kör pedagógiai munkájában is.
- Az ötéves képzési időszakot integrált oktatási keretek közé illeszti, ezáltal megelőzni kívánja a programban részt vevő tanulók stigmatizálódását és szegregálódását, a helyi diáktársadalomban. Iskolaszociológiai szempontból is rendkívül jelentős eredmény lesz, ha az

örökletes, a családi–mikroszociális és a települési hátrányokkal küzdő tanulók városi társaikkal egyenrangú helyet és szerepet vívhatnak ki maguknak a tancsoportjaikban, a teljes tanintézményi közösségben és a városban tanuló kortárs csoportok presztízsversenyeiben.

- Pályaorientáció: integrált osztályokba történő átvétel koordinálása és támogatása.
- A célzott középiskola felvételijére való felkészülés támogatása.
- Stabil élet- és napirend kialakítása.

3. A program szakmai alapvetését jelentő szempontok közül az alábbiakat tartjuk kiemelten ránk tartozóknak pedagógiai rendszerünkben

A kollégium elsődlegesen köznevelési intézmény, közoktatási feladatait az egyéb oktatási intézmények (iskolák) munkájához igazítva, ahhoz háttér jellegű segítséget nyújtva végzi.

A pedagógiai programnak elsősorban azokat a célokat kell kitűznie, amelyek a teljes személyiség fejlesztését, kibontakozását szolgálják, és csak másodlagosan vonatkoznak a tanulásra, a tanulmányi eredmények elérése. A kollégiumi tanulmányi munka háttér és kiegészítő jellege mellett az öntevékeny tanulástechnikák elsajátítását, és a tanulással való nevelés célrendszerét valósítja meg.

Másrészt, a kollégiumi intézményi nevelés nem helyettesítheti a nevelés természetes terének, a családi nevelésnek a szerepét. Legfeljebb kiegészítő, részlegesen korrekatív feladatot tölthet be azoknak a tanulóknak a fejlesztésével, akik családi környezetükből nem kaphattak funkcionális mintákat a legkisebb emberi közösség egészséges működéséről.

Munkánk tehát az AJKP megvalósítása terén is úgy lehet hatékony és korrekt, ha ezeket a megszorításokat szem előtt tartjuk, az ezeknek a szempontoknak megfelelő együttműködést alakítunk ki a partnerintézményekkel, a családokkal, a területileg illetékes gyermekjóléti szolgálattal, a területileg illetékes gyermekvédelmi szakellátó rendszerrel, települési önkormányzatokkal, kisebbségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel és nemzetközi partnerekkel.

E keretek közt a következő nevelési célokat tartjuk szem előtt:

- életvezetési kompetenciák fejlesztése;
- szociabilitás erősítése (beilleszkedés, együttműködési készség, integrálódás a nagyobb közösségekbe);
- egyéni és közösségi identitás (saját családi, kistélepülési, etnikai, nemzetiségi, nemzeti európai azonosságtudat feltárása, elfogadása, kiegészítése új identitás–elemekkel, pl. kollégiumi csoportazonosság, közösséghez tartozás Cseresnyés–diák, vásárhelyi diák–polgár) támogatása, kapcsolattartás a családdal, részvétel a közösségi életben;
- ergonómiai kompetenciák (kitartás, terhelhetőség, kötelességtudat, tanulási készségek, képességek, önellenőrzés, önkorrekció, interaktív munka) fejlesztése;
- kommunikációs képességek fejlesztése, a verbális és metakommunikációs eszköztár (nyelvi készség, stílusérzék, gesztusnyelv, egyéb nonverbális, paraverbális közlési formák) fejlesztése;

- opcionális gondolkodás, döntési alternatívák megfogalmazása, döntőképesség, következetesség fejlesztése;
- az analitikus és kritikai érzék fejlesztése, a korrekciós képesség javítása;
- problémaérzékenység, konfliktustűrés, konfliktuskezelési és problémamegoldó kompetenciák fejlesztése;
- esztétikai érzék, stílusérzék, befogadói attitűd és kreativitás kölcsönös fejlesztése;
- kulturális érzékenység kialakítása, erősítése, a multikulturalitás mint természetes adottság elsajátítása, előítéletmentes gondolkodási struktúra erősítése;
- demokratikus technikák és rutin elsajátítása.

4. A fenti célképzeteket az alábbi módszerekkel kívánjuk megvalósítani

- Differenciálás, egyéni fejlesztés, a személyiségstruktúrához illeszkedő fejlesztési tervek kidolgozása, fejlesztési projekt módszer, neveltségi szint és személyiségfejlődési karrier–naplóvezetés tanulónként.
- Integrált oktatási–nevelési keretek előkészítése (a társintézményekkel való együttműködéssel), a második évtől e keretek működtetése, kölcsönös hospitálás.
- Kooperatív tanulási formák kialakítása (tanulópárok, csoportok).
- Értékelés és önértékelés együttes működtetése, esetmegbeszélések.
- Mentálhigiénés tanácsadás, esetkövetés, logoterápia, kliensközpontú megközelítés, önismereti csoportmunka, probléma- és konfliktuselemző, – megoldó és feloldó szituációk.
- A szocializáció és a szociális tanulás tereinek, helyzeteinek a kialakítása, ill. kapcsolódás ezekhez a terekhez, helyzetekhez (belső közösségi élet élénkítése rendezvények, versenyek, közös programok, a városi társasági életbe való bekapcsolás révén).
- Művészetpedagógiai, drámapedagógiai, zenepedagógiai eszközök alkalmazása.
- az önkormányzatiságba való betagozás, a diákönkormányzat működésében való részvétel és együttműködési elősegítése, a közélet működésébe való bevezetés.

5. A fenti célképzeteket az alábbi foglalkozásokon kívánjuk megvalósítani

- Egyéni és közösségi tanulás, szilencium, szaktárgyi csoportfoglalkozások és egyéni fejlesztő foglalkozások.
- Kollégiumi diákkörök, klubok, korrepetálások, szakkörök érdeklődési és készség–területek szerint.
- Beszélgető órák, spontán és szervezett dialógusok kialakítása a diákokkal és a diákok közt.
- Értékelő és önértékelő gyakorlatok közösségi foglalkozás keretében.
- Rendszeresen ismétlődő felmérések, tudástesztek (anonim és személyes, értékelt formában).
- Drámapedagógiai foglalkozások.

- Vers-, prózamondó, szép beszéd, anyanyelvi versenyek, irodalmi pályázatok.
- Idegen nyelvi foglalkozások.
- Komplex művészeti programok (énekes-, rajz, mozgáskultúra, médiakultúra), ki mit tud? – típusú bemutatók, ünnepi diákműsorok, bemutató estek.
- Kézműves foglalkozások (textil, grafika, gyöngyfüzés, kerámia, üvegfestés, foltvarrás) és kiállítások a tanulók alkotásaiból.
- Egészséges életmód, egészségkultúra, sport szakkörök (reformkonyha, úszás, kosárlabda, labdarúgás, kerékpártúrák, gyalogtúrák, teljesítménytúrák, sportversenyek).
- Évente kétszer tanulmányi kirándulások szervezése a történelmi Magyarország területére.

6. A nevelőtestület

- Elfogadja a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat; törekszik arra, hogy egyénileg felmérje, megismerje, értelmezze és kielégítse szociális, kulturális, és mentális szükségleteiket, képes a tanulói szüleivel/gondviselőjével és a tanulóval alkotó együttműködésre mindezen törekvések teljesülése érdekében.
- Elfogadja, hogy a heterogén tanulócsoporthoz optimális, az egyéni fejlődést is elősegítő környezetet jelentenek a diákok számára és ennek megvalósítása érdekében összpontosítja képességeit.
- Kész a kollégiumi tanulás, nevelés szociális közegének megismerésére; képes hatásainak értelmezésére és a szociális, pedagógiai befolyásolási lehetőségek kiaknázására a segítő partnerekkel együttműködve.
- Jól felkészült saját tantárgyában vagy műveltségterületén, képes komplex műveltségterületi tanulói fejlesztő tevékenységekben gondolkodni, és látni a célok, a tartalom és a tanulásszervezés, valamint eredmények közötti összefüggéseket.
- Érti, elfogadja az AJKP és a kollégiumi pedagógiai program prioritásait: ismeri és érti a személyre szabott nevelési szemléletmódot, vagy törekszik megismerésére, annak elfogadására.
- Törekszik a személyre szabott nevelés gyakorlati megvalósítására a nevelés tervezésében, megvalósításában, fejlesztésében, képes a tanulók egyéni fejlődési igényeire építve a tanulókat önálló, felelős fejlesztő tevékenységekre, tudáskonstruálásra ösztönözni; ismeri, érti a különböző szervezési módok lehetőségeit és korlátait, nem azonosítja a személyre szabottságot az egyéni munkával; képes kooperatív tanulásszervezés ösztönzésére, irányítására, törekszik a fejlesztő értékelés alkalmazására.
- Kész a belső együttműködésre, kész együttműködni a munkájukat támogató és az AJKP-ban érintett szakemberekkel, különösen a mentorral, szociális munkással, mentálhigiénés szakemberrel, gyermekvédelmi szakemberrel, pszichológussal, továbbá a szülőkkel és a csoport vagy tanuló szűkebb társadalmi környezetével.
- Kész az önértékelésre, nyitott mások értékelő visszajelzésére, képes a reflexiók alapján változtatni nézetein és gyakorlatán.

- Pedagógiai kihívásként értelmezi a programban való részvételt. Érdeklődik a pedagógus szakmában felmerülő új megközelítések, új módszerek iránt, kész ezekről párbeszédet folytatni és saját gyakorlatában kipróbálni.

7. A tanulók felkutatásának és beiskolázásának folyamata

Cél: olyan beiskolázási intézményi stratégia megalkotása, amelybe foglalt tevékenységek végrehajtásának eredményeképpen az intézmény a tanulót és szüleit eléri és kellő motivációt képes kialakítani a leendő partnerekben a programba való belépéshez.

Indikátor: cél az egy évben maximálisan felvehető tanulólétszám felvétele, de annak eléréséig is törekednie kell a kollégiumnak arra, hogy legalábbis növekedjen a megelőző évhez képest a programba jelentkezett tanulók száma.

A tanulók felkutatására, beiskolázására irányuló stratégia kidolgozása és az arra épülő program működtetése érdekében végzett tevékenységek:

- stratégia készítése,
- a motiváció érdekében végzett tevékenységek,
- kapcsolati háló kiépítése és működtetése intézményi szinten a szülőkkal, általános iskolákkal, középiskolákkal, szakszolgálatokkal, gyermekjóléti szolgálattal, gyermekvédelmi szakellátó rendszerrel, önkormányzatokkal, kisebbségi önkormányzattal, munkaügyi szervezetekkel, civil szervezetekkel, CKÖ-vel stb.,
- kapcsolati háló kiépítése személyi szinten az érintett családokkal, tanulókkal,
- az intézmény sokoldalú bemutatása az érintett tanulóknak, családjaiknak.

8. A bemeneti mérés

A programba belépő tanuló komplex (szociális, kulturális, kompetencia, mentális és tanulmányi) helyzetének, igényeinek felmérésére a programban kifejlesztettünk egy mérőeszközt, amely segítségével meghatározhatjuk az egyéni fejlődéshez szükséges fejlesztési tervet, valamint a fejlesztésről visszajelzést is kaphatunk, a szükséges változtatásokhoz.

9. Pályaorientáció

A továbbtanulási és munkavállalási célok kijelölése érdekében a tanuló két tanévvel az érettségi előtt a nevelésében érintettekkel közösen karriertervet készít az egyéni fejlesztési terv keretei között, mellyel összefüggésben megvalósítandó tevékenységek:

- karrierterv készítése a célok, részcélok rögzítésével,
- karrierterv céljainak elérését szolgáló tevékenységek megvalósítása,
- karrierterv értékelése és korrekciója.